

МОДЕЛЬ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА

Н.О.Романчук, асистент

Миколаївський державний аграрний університет

У статті проаналізовано, узагальнено та запропоновано підходи до формування особистості майбутнього інженера-педагога в контексті сучасних вимог суспільства та покладаючи в основу професіографічний підхід.

В статье проанализированы, обобщены и предложены подходы к формированию личности будущего инженера-педагога в контексте современных требований общества и основываясь на профессиографическом подходе.

Ринок праці, що інтенсивно формується, входження України в цивілізоване світове співтовариство обумовлюють зростання вимог до рівня кваліфікації та особистості інженера-педагога, який здійснює підготовку робітничого потенціалу країни в професійно-технічних закладах освіти. Особливої важливості питання особистості інженера-педагога набуває через появу суперечностей між стрімкими темпами технічного прогресу та інертністю системи професійно-технічної освіти у підготовці кадрів, здатних підняти вітчизняне виробництво до світового рівня.

Розв'язанню цих суперечностей має сприяти підготовка ініціативних, творчих інженерів-педагогів, здатних орієнтувати свою діяльність в залежності від динамічних потреб ринку праці та забезпечувати ефективні напрямки професійної підготовки. Тому інженерно-педагогічна освіта має здійснювати формування творчої особистості, створювати умови для найповнішого розкриття її здібностей і потенціалу, задоволення освітніх потреб.

Інженерно-педагогічна освіта є унікальною за своєю суттю, оскільки її специфічність дає можливість сформувати такого гармонійно розвиненого фахівця, який поєднує в собі інженерно-педагогічні уміння, які полягають у:

- проектуванні та розв'язанні технічних завдань;
- організації навчально-виховного процесу в професійно-технічних закладах освіти;
- розробці технологій та методик професійного навчання;

- створенні дидактичного забезпечення навчального процесу;
- проведенні різних видів та типів контрольно діагностичних заходів в ході теоретичного та виробничого навчання учнів професійно-технічних закладів освіти;
- вихованні учнівського колективу та ін.[1].

Ефективне виконання майбутнім інженером-педагогом своїх виробничих функцій залежить від сформованості у нього професійно-важливих особистісних якостей. Саме тому одним з пріоритетних напрямів досліджень у галузі вищої освіти сьогодні є питання формування та структури особистості майбутнього інженера-педагога.

Різні аспекти підготовки майбутніх інженерів-педагогів досліджувались сучасними вченими: В.В. Олійник розробив теоретико-методологічні засади управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти; Б.А. Соколов створив систему загальнотехнічної педагогічної підготовки інженерів-педагогів в технічному ВНЗ; теоретичні і практичні основи післядипломної підготовки інженера-педагога (діагностична, проектувальна, експериментальна діяльність) досліджував Л.М. Кустов; обґрунтовано теоретичні основи розвитку професіоналізму інженерно-педагогічних працівників в умовах додаткової професійної освіти (І.П. Кузьмін).

Питання формування особистості є основопокладаючим, базовим у підготовці майбутнього педагога. Велике значення для розв'язання даного питання мають праці Л.С. Виготського, С.Л. Рубінштейна, в яких особистість постає як результат культурного та історичного розвитку і розкривається в ініціативному, самостійному та перетворюючому ставленні до дійсності. Особливо важливим для професійно-педагогічної підготовки майбутнього інженера-педагога є ідеї цілісності, єдності особистісного і професійного розвитку людини (Б.Г. Ананьєв, В.А. Семиченко, В.О. Яқунін та ін.) та розуміння професійного становлення особистості як умови її самореалізації (С.Я. Батишев) [4].

Тому, виходячи з багатоаспектності проблеми та зважаючи на те, що інтенсивний розвиток суспільства висуває все нові вимоги не тільки до якості підготовки фахівця, а й до його особистості в першу чергу, ми ставимо своєю метою проаналізувати, узагальнити та запропонувати підходи до формування особистості майбутнього інженера-педагога в контексті сучасних вимог суспільства та покладаючи в основу професіографічний підхід.

Якості та властивості особистості майбутнього інженера-педагога, основні професійні функції, виконувані ним в процесі педагогічної діяльності, впливають з професіограми даної професії. Професіограма інженера-педагога — це характеристика інтегрованої педагогічної професії представлена через систему вимог до фахівця, яка включає якості та властивості особистості, особливості процесів мислення, знання, уміння та навички, якими він повинен володіти для ефективного виконання педагогічних функцій в сфері професійно-технічної діяльності [5, с.275].

Ми, керуючись результатами досліджень О.М. Пехоти, визначаємо особистість — як один із компонентів індивідуальності педагога — це система особистісно і професійно значущих відносин і якостей особистості [2, с.148]. Виходячи з цього, формування особистості майбутнього інженера-педагога в процесі професійно-педагогічної підготовки передбачає формування у нього системи професійно значущих відносин і якостей. Елементами цієї системи є: ставлення до учнів, до навчальної дисципліни, до педагогічної діяльності в цілому; професійна спрямованість; специфіка проявів акцентуацій характеру в професійній діяльності майбутнього інженера-педагога та ін. [3, с.61-66].

Ставлення до учнів професійно-технічних закладів освіти, на наш погляд, є головним в системі професійно значущих відносин особистості майбутнього інженера-педагога, оскільки його діяльність потребує терпіння, витримки, урівноваженості. Вирішальними професійно важливими якостями особистості інженера-педагога є: емпатія, толерантність, відкритість характеру, життєрадісність, щирість та ін.

Професійно-педагогічна спрямованість інженера-педагога є одним з визначальних факторів придатності особистості до майбутньої педагогічної діяльності в професійно-технічних закладах освіти. Для ефективного формування професійно-педагогічної спрямованості особистості в процесі вивчення дисциплін загальнотехнічного та природничо-наукового циклу перед інженерами-педагогами доцільно ставити завдання з галузі їх майбутньої професійної діяльності.

Для ефективного виконання виробничих функцій в закладах профтехосвіти майбутній інженер-педагог в процесі професійно-педагогічної підготовки повинен оволодіти системою знань, умінь і навичок. Основними професійно значущими знаннями є знання:

- основ дидактики професійного навчання: принципи формування змісту, форми, методи та засоби професійного навчання; принципи та правові норми організації навчально-виховного процесу;
- сучасних технологій професійного навчання учнів закладів профтехосвіти;
- методики професійного навчання: проведення теоретичних, практичних та виробничих занять;
- змісту, методів, засобів і форм діагностики та контролю знань, умінь, навичок учнів професійно-технічних закладів освіти.

Уміння трансформувати технічні знання у педагогічну систему навчання учнів професійно-технічних закладів освіти є для інженера-педагога специфічним та пріоритетним. Серед інших важливих професійних умінь можна назвати такі:

- аналізувати та діагностувати стан навчального процесу в закладах профтехосвіти;
- проектувати зміст навчального матеріалу;
- організовувати процес професійного навчання на основі сучасних технологій;
- використовувати передовий виробничий та педагогічний досвід;
- проводити демонстрацію трудових дій в процесі професійного навчання на вищому кваліфікаційному рівні із застосуванням сучасних прийомів виконання робіт за допомогою нових інструментів та обладнання;
- вміти знаходити індивідуальний підхід до учнів, створювати програму індивідуального розвитку;
- установлювати сприятливий психологічний клімат в учнівському колективі та ін.

Професійно важливими якостями особистості майбутнього інженера-педагога є:

- моральні — повага до людей, справедливість, чесність та порядність, відповідальність, самостійність;
- комунікативні — спостережливість, вміння знаходити спільну мову з різними людьми, вміння вислухати думку співрозмовника; володіння мовою, мімікою, жестами;

- організаторські — уміння управляти групою учнів, викликати їх інтерес та активність, розподіляти обов'язки, доручення [6, с.276-284].

Інженер-педагог повинен уміти творчо мислити, постійно займатися самоосвітою, бути обізнаним з останніми дослідженнями в галузі науки та техніки, мати високий інтелектуальний та культурний рівень.

Отже, процес професійно-педагогічної підготовки майбутнього інженера-педагога має бути спрямованим на формування у нього професійно важливих особистісних ставлень та якостей:

- повага до учнів професійно-технічних закладів освіти;
- професійно-педагогічна спрямованість педагогічних, загально-технічних та спеціальних дисциплін;
- знання сучасних технологій теоретичного, практичного та виробничого навчання учнів в закладах профтехосвіти;
- уміння трансформувати технічні знання у педагогічну систему навчання.

Важливими для інженера-педагога є уміння проектувати дидактичні та технічні схеми, проектувати професійні відношення.

Подальшого розвитку, на наш погляд, потребують такі аспекти підготовки майбутніх інженерів-педагогів:

- професійне становлення особистості інженера-педагога;
- формування особистості майбутнього інженера-педагога в умовах особистісно орієнтованого середовища;
- підготовка майбутнього інженера-педагога до особистісно орієнтованого навчання та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція розвитку інженерно-педагогічної освіти/Під керівництвом О.Е.Коваленко – Міністерство освіти і науки України, 2004. – 20 с.
2. Пехота Е.Н. Индивидуализация профессионально-педагогической подготовки учителя: Монография / Под общ. ред. И.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 1997. – 281 с.
3. Пехота Е.Н.. Индивидуализация учителя: теория и практика. – Николаев, 1996. – 144с.
4. Пехота О.М. Сучасні підходи до педагогічної підготовки вчителя іноземної мови: концепція, зміст, модель, перспективи розвитку // Науково-методичний журнал. Педагогічні науки – Вип. 7, 2002. – 176с.
5. Устемиров К., Шаметов Н.Р., Васильев И.Б. Профессиональная педагогика/Под. ред. К. Устемирова.- Алматы, 2005.-432с.